

Onderlinge

Jaarrekening

2017

Onderlinge
Verzekeringmaatschappij
"SOM" U.A.

2 INHOUDSOPGAVE

2	Inhoudsopgave.....	2
3	Verslag van de directie.....	3
4	Verslag van de Raad van Commissarissen	12
5	Jaarrekening.....	14
	- Grondslagen voor de financiële verslaggeving	14
	- Balans per 31 december 2017	18
	- Winst en verliesrekening over 2017	20
	- Kasstroomoverzicht	21
	- Toelichting op de balans per 31 december 2017.....	22
	- Toelichting op de winst en verliesrekening over boekjaar 2017	29
6	Overige gegevens.....	34
7	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	35
8	Personalia	41
	Bijlage 1 - Toelichting technisch resultaat naar branche.....	42

3 VERSLAG VAN DE DIRECTIE

3.1 ALGEMEEN

Dit is het verslag van het 20ste boekjaar van de maatschappij.

De maatschappij is een onderlinge verzekeringsmaatschappij op aandelenbasis, die is opgericht op 12 december 1997 en haar activiteiten heeft aangevangen op 1 januari 1998.

De maatschappij heeft per 1 januari 2017 24 leden-aandeelhouders.

Het doel van de maatschappij is het met haar leden op onderlinge grondslag sluiten van schadeverzekeringen en sommenverzekeringen. Het sluiten van deze schadeverzekeringen en sommenverzekeringen mag uitsluitend plaatsvinden via bemiddeling van de leden-aandeelhouders.

3.2 ORGANISATIE

De directie is verantwoordelijk voor de volgende organisaties: S.O.M. Samenwerkende Onderlinge Verzekeringsmaatschappijen Coöperatie U.A., Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A., Stichting SOM Verhaalsbijstand, Stichting Onderlinge Brand-Herverzekering (SOBH) en Stichting OASE (hierna aangeduid als SSO).

De organisatiestructuur is in 2017 ongewijzigd en bestaat uit een directie en een Raad van Commissarissen. Als directie zijn wij tevreden over de constructieve wijze van samenwerking met de Raad van Commissarissen. Ook de samenwerking binnen het managementteam verloopt op constructieve wijze.

Deze jaarrekening over het boekjaar 2017 is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de directie, wordt goedgekeurd door de Raad van Commissarissen en dient vastgesteld te worden door de Algemene Ledenvergadering van Aandeelhouders van de maatschappij.

Viering van het 25-jarige jubileum SOM

SOM is een initiatief van diverse onderlinge verzekeringsmaatschappijen en coöperaties (tevens de ledenaandeelhouders van SOM) om met elkaar op een betrouwbare en coöperatieve manier diverse verzekeringsproducten te kunnen aanbieden. De oorsprong van SOM ligt in het jaar 1992. Dit was het eerste jaar dat de verzekeringsportefeuille werd opgebouwd. Dat gebeurde in beginsel door middel van een volmacht binnen de entiteit S.O.M. Samenwerkende Onderlinge Verzekeringsmaatschappijen Coöperatie U.A.. In 1998 werd gerealiseerd dat Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. als risicodragers van de verzekeringsportefeuille op kon gaan treden.

In 2017 is daarmee de mijlpaal van het 25-jarig bestaan bereikt. Dit hebben wij, in het decor van het Nationaal Militair Museum te Soesterberg, gevierd met medewerkers, directieleden en commissarissen van aangesloten onderlingen en coöperaties. Ook belangrijke relaties van nu en uit het verleden waren in grote getalen op het jubileumfeest aanwezig. We kijken terug op een bijzonder plezierig en memorabel evenement.

Wij danken op deze plek nogmaals alle personen en partijen die bijdragen of hebben bijgedragen aan het succes van SOM.

Strategie en beleid

In het afgelopen jaar heeft de directie zich actief bezig gehouden met meerdere beleidszaken.

- *Toekomst onderling verzekeringsbedrijf*

In opdracht van het Platform Onderlinge Verzekeraars (POV) heeft SEO Economisch Onderzoek de toekomstbestendigheid van het onderling verzekeringsbedrijf onderzocht. In 2017 verscheen het rapport “*De onderlinge verzekeraar in 2025*”. Onderlinge verzekeraars scoren goed bij de kwaliteit van de dienstverlening, de solidariteit en stabiliteit (door het ontbreken van een winsttoogmerk). Daar staat volgens SEO tegenover dat de kleine verzekeraars onvoldoende schaalgroottes hebben om hun operationele kosten te verlagen, minder zichtbaar zijn en minder geprikkeld worden tot innovatie. De aanbeveling is dat onderlingen meer moeten kiezen voor een intensievere samenwerking. De opgestelde agenda richt zich in eerste instantie op promotie en samenwerking. SOM kent een afvaardiging in alle gremia die de samenwerking gestalte moet gaan geven.

Daarnaast is ingezet om namens SOM bij te dragen in de realisatie van het Onderling Diensten Centrum (ODC). In 2017 zijn belangrijke stappen gezet om het bestaande ICT platform te professionaliseren om zodoende een goede basis te creëren voor toevoeging van nieuwe klantgerichte functionaliteiten. Ook komende jaren is het een doel te faciliteren en te investeren in verdere professionalisering van onderlingen op het gebied van IT en marketing. Dit zal groei bewerkstelligen in ons coöperatieve samenwerkingsverband. Wij zien het ODC hierbij als key-partner.

- *Einde samenwerking Generali*

Door de overname van Generali Nederland door a.s.r. zal in 2018 een einde komen aan de samenwerking met Generali die vanaf de oprichting van SOM heeft bestaan. Dat betekent dat SOM een aantal zaken (zoals een deel van de herverzekering, letselschadebehandeling en expertisediensten) anders moet gaan organiseren. In 2017 zijn wij gestart met onderzoeken naar oplossingen. Eind 2017 hebben de eerste wijzigingen al plaatsgevonden. Gaandeweg het jaar 2018 worden de overige onderdelen ingevuld. Wij verwachten een beperkte impact door deze omzettingen.

- *Verzekeringstechniek*

Een toename van hogere letselschadeclaims in de periode na 2010 zorgt voor verminderde resultaten in de aansprakelijkheidsbranches. Dat letselschadeclaims hoger worden heeft met name te maken met veranderende wet- en regelgeving en zien we ook terug bij de andere maatschappijen. We hebben de impact geanalyseerd en komen tot de conclusie dat de tarieven niet langer toereikend zijn. Sinds lange tijd hebben we moeten besluiten om de tarieven van desbetreffende verzekeringsproducten te verhogen.

Daarnaast hebben wij een belangrijke aanpassing doorgevoerd in de verzekeringen van zakelijke gebouweigenaren. De overheid verplicht eigenaren van opstallen met asbestdaken om dit materiaal voor 1 januari 2024 te vervangen. Alle opstallen met asbestdaken hebben een clause gekregen waarbij een afschrijvingsregeling geldt richting 2024. Bij nieuwe verzekeringsaanvragen van dit type risico worden alleen mogelijkheden geboden als er een actief saneringsplan aanwezig is.

In het verlengde van de asbestproblematiek is SOM in 2017 gestart met de ontwikkeling van een milieuschadeverzekering. Hiermee beogen we een oplossing te bieden aan aangesloten onderlingen waarbij voor dit type risico geen alternatieven meer bestaan. Voor acceptatie zullen strenge regels gelden en is dekking voor asbestschade beperkt.

- *Groei van de organisatie*

De maatschappij maakt een groei door. Het aantal polissen is in 2017 toegenomen met ruim 5,4%. Door prijsverhogingen bij andere verzekeringsmaatschappijen hebben enkele onderlingen de verzekeringen voor hun leden overgesloten naar SOM.

- *Wetgeving*

De Solvency II regels zijn voor de organisatie inmiddels de realiteit van alledag. Het is duidelijk dat Solvency II heeft gezorgd voor een structurele kostenverhoging voor SOM en voor verzekeringsmaatschappijen van gelijke omvang. De kosten van alleen al externe inhuur liggen al snel rond de 1% van het premievolume. Dit komt naar voren uit besprekingen die wij hebben gevoerd met andere maatschappijen. De Taskforce Synergie (van het Platform Onderlinge Verzekeringsmaatschappijen) onderzoekt de mogelijkheden om door middel van samenwerking deze kosten terug te dringen. SOM is voorstander om met vergaande samenwerking kostenreductie en proportionaliteit te realiseren.

Aan de hand van de uitkomsten van het themaonderzoek van DNB is in 2017 het kapitaalbeleid geëvalueerd en in een aantal details aangepast. Het kapitaalbeleid is niet langer een document dat door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders behoeft te worden goedgekeurd. Dit is nu voorbehouden aan de Raad van Commissarissen. Tijdens de Algemene Vergadering worden lid-aandeelhouders wel op hoofdlijnen geïnformeerd.

De organisatie bereidt zich voor op de nieuwe privacy regels die per 25 mei 2018 met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing zullen zijn. Er heeft een nulmeting plaatsgevonden van waaruit een stappenplan volgt om uiteindelijk compliant te zijn aan de nieuwe wetgeving.

- *Benoeming accountant*

De (her)benoeming van de externe accountant is door de Algemene Ledenvergadering overgedragen aan de Raad van Commissarissen. Om tot een benoeming te komen is er een tender uitgeschreven onder een drietal accountantsbureaus. Uiteindelijk ontvingen wij twee voorstellen, omdat de derde partij zich uiteindelijk terugtrok in verband met capaciteitsgebrek in de gewenste controleperiode. De Raad van Commissarissen heeft beide voorstellen afgewogen en is tot het besluit gekomen om Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V. voor een periode van 3 jaar (met een optie voor 4 jaar) als accountant te herbenoemen.

- *Strategie 2018-2023*

In 2017 is de strategie voor komende jaren bepaald. In december werd het strategisch plan door de Raad van Commissarissen vastgesteld. De strategie kenmerkt zich enerzijds door investeringen om een gezonde groei en resultaat te bewerkstelligen en anderzijds door investeringen in digitalisering en samenwerkingsvormen om kosten te besparen. Daarnaast starten wij een onderzoek naar een modern toekomstbestendig en innovatief onderling verzekeringsmodel. Uiteraard volgen we allerlei technologische ontwikkelingen op de voet en zullen daar waar nodig op inspelen.

Mede gezien vraagstellingen vanuit de ledenaandeelhouders is reeds gestart met een onderzoek op welke wijze SOM haar solide kapitaalspositie strategisch in kan zetten. Dit heeft onder andere geleid tot aanpassing van enkele herverzekeringscontracten, waarbij er nu meer eigen risico wordt genomen. Gebleken is dat dergelijke aanpassingen al gauw invloed hebben op het solvabiliteitscijfers. Het onderzoek vervolgt zich in 2018 met als doel te komen tot een zorgvuldige beleidskeuze waarbij een goede balans bestaat tussen risico, kapitaal en rendement.

De directie heeft deelgenomen aan diverse overlegstructuren met onder andere De Nederlandsche Bank (DNB), het Verbond van Verzekeraars (VvV) inclusief het Platform Onderlinge Verzekeraars (POV) en diverse andere organisaties. Met DNB zijn er toezichtgesprekken gevoerd waarbij diverse onderwerpen aan de orde zijn geweest.

In 2017 is het platformoverleg op regelmatige basis bij elkaar geweest. Negen onderlingen hebben hier aan deelgenomen. Onderwerpen op zowel strategisch als operationeel niveau zijn hier aan de orde geweest, waarbij ook regelmatig externe sprekers invulling hebben gegeven aan deze bijeenkomsten.

Medewerkers van SOM worden nadrukkelijk gestimuleerd zich actief bezig te houden met opleidingen en cursussen op hun vakgebied. Hierdoor stijgt het deskundigheidsniveau van de medewerkers en daarmee van de gehele organisatie.

In het afgelopen jaar is het beloningsbeleid ongewijzigd gecontinueerd. Het doel van het beloningsbeleid is om gekwalificeerde medewerkers en bestuurders aan te trekken, te behouden en deze een evenwichtige en stimulerende beloning te bieden. De maatschappij kent zowel voor medewerkers als voor directie geen variabele beloningen.

3.3 HERVERZEKERING

Ter bescherming van het eigen vermogen en ter afdekking van verzekerde risico's heeft de maatschappij een aantal op elkaar aansluitende herverzekeringscontracten gesloten. De premies van de excess of loss contracten waren in 2017 hoger. Dit heeft te maken met verslechteringen uit oudere jaren.

Het herverzekeringscontract voor de standaard brandrisico's, lopend bij de SOBH, kende een hoger eigen behoud. Het herverzekeringscontract voor de branche brand special is onder nagenoeg gelijke condities verlengd. Ditzelfde geldt ook voor de herverzekeringscontracten met ARAG en Europeesche. De combinatie van alle genoemde herverzekeringscontracten geeft een goede invulling van ons herverzekeringsbeleid en daarmee een goede risicoafdekking van onze totale portefeuille.

3.4 RESULTAAT

Het boekjaar 2017 is afgesloten met een positief nettoresultaat van € 711.511 na belasting. Dit resultaat is € 244.202 hoger dan het resultaat in 2016. Deze stijging wordt veroorzaakt door een hoger technisch resultaat op schadeverzekeringen. Het netto premievolume steeg met 4,3% naar een totaal van ruim € 17,1 miljoen.

De opbrengsten uit beleggingen is verder afgenomen en bevindt zich op nul niveau.

De bedrijfslasten voor het boekjaar, gerelateerd aan het bruto premie-inkomen, bedragen 9,8% (2016: 10,1%). Binnen de lasten zijn er twee duidelijke ontwikkelingen. Er is sprake van een daling van de personeelskosten. Het aantal medewerkers bedroeg in het boekjaar gemiddeld 18,2 FTE (2016: 17,5 FTE). Daarnaast is er sprake van een stijging van de overige bedrijfskosten. Deze stijging wordt veroorzaakt door inhuur van externe partijen ter begeleiding van Solvency II (actuarieel, compliance, risicomangement en interne audit) en ICT. Ter beheersing van een betrouwbare en veilige ICT-omgeving voor SOM is geïnvesteerd in het samenwerkingsverband binnen het Onderling Diensten Centrum.

Het bedrag aan schaden eigen rekening is in het boekjaar afgenomen ten opzichte van het vorige boekjaar. Het aantal schaden is in het afgelopen jaar uitgekomen op ruim 7.500 meldingen.

In 2017 werden we tot op heden geconfronteerd met negen schaden die groter zijn dan € 50.000. Dit betreft één brandschade (totaal gereserveerd op € 111.000) en acht letselschaden (totaal gereserveerd op € 643.000).

3.5 SOLVABILITEIT

De SOM voldoet ruimschoots aan de geldende solvabiliteitseisen. De absolute minimumkapitaalvereiste (AMKV) voor de maatschappij bedraagt € 3.700.000. Aan de hand van de standaard formule wordt de risico gebaseerde solvabiliteitskapitaalvereiste (SKV) berekend. De berekening toont per 31 december 2017 een SKV van € 3.698.000 (2016: 3.263.000), daarom geldt de minimumkapitaalvereiste van € 3.700.000 als wettelijke solvabiliteitsnorm. De hierbij behorende solvabiliteitsratio SKV bedraagt 329% (2016: 368%).

De hogere uitkomst van de risico gebaseerde SKV heeft te maken met een steeds groter wordende premievolume. Hierdoor stijgen de risico's van tegenpartij en catastrofe. Daarnaast zijn er aanpassingen doorgevoerd in de herverzekeringscontracten, waardoor de maatschappij een hoger eigen behoud kent.

De maatschappij hanteert een hogere minimumeis dan de wettelijke gestelde solvabiliteitseis. De vastgestelde interne norm solvabiliteit van de maatschappij betreft op dit moment 150% van de AMKV of SKV (de hoogste uitkomst is geldend). Naast deze risicobereidheid kent de maatschappij de doelstelling om een doelvermogen te creëren van 200% van de AMKV of SKV (de hoogste uitkomst is geldend). Als het vermogen hoger is dan 200% dan wordt dit gebruikt als vrije beleidsruimte voor bijvoorbeeld premierestitutie, winstdeling, acquisitie en het accepteren van risico (bijvoorbeeld minder herverzekering).

3.6 VOORUITZICHTEN

In het nieuwe strategische plan is omschreven dat we komende jaren groei willen bewerkstelligen. Er is gepland om twee nieuwe verzekeringsproducten te introduceren. Misschien dat de investeringen in de samenwerking binnen ODC voorzichtig al kunnen bijdragen aan groei, maar de effecten verwachten wij meer in de hiernavolgende jaren. Wel zal de doorgevoerde premieverhoging een positief effect hebben op het premievolume.

Bedrijfseconomisch staat de SOM er goed voor. Er is groei in premie en het aantal polissen neemt gestaag toe. De begroting van de komende jaren laat een positief resultaat zien. Een belangrijk punt van aandacht is de ontwikkeling van de kosten. Met name de inzet van externe dienstverleners speelt hierbij een rol.

ICT blijft een belangrijk project voor komende jaren waarbij de nadruk ligt op een optimale bediening van de leden in combinatie met administratief gemak voor alle betrokkenen in de keten. Daarbij is het uiteraard van belang dat SOM zorgdraagt voor marktconforme producten met een optimale service tegen een goede prijs. Hierbij hoort ook de mogelijkheid om zoveel mogelijk de polissen digitaal aan onze leden te verstrekken, eventueel in combinatie met maatschappij-incasso. De maatschappij verwacht ook om in 2018 haar polisbestand te kunnen leveren aan de landelijke georganiseerde "mijn verzekeringen op een rij" (het initiatief van het Verbond van Verzekeraars).

De directie is en blijft er van overtuigd dat samenwerking met en tussen onderlingen steeds belangrijker wordt om de uitdagingen in de toekomst het hoofd te bieden. Zij onderschrijft dan ook de conclusies van het SEO rapport "De Onderlinge Verzekeraar in 2025". De directie hoopt met de ingeslagen weg van de ontwikkeling van het Onderlinge Dienstencentrum dat de samenwerking een positieve bijdrage gaat leveren in de toekomst van onderlingen. Een succesvolle samenwerking zal ook afhankelijk zijn van de bereidheid van onderlingen om werkprocessen te uniformeren. We zien onder de deelnemers een grote inzet en belangstelling om hiernaar toe te werken. De samenwerking bevindt zich in de fase van zaaien om vervolgens in latere jaren te kunnen oogsten.

De uitdaging voor onderlingen is en blijft hoe men omgaat met de veranderende financiële markt waarbij klassieke distributiemodellen moderniseren. Uiteraard is hierbij van belang om de leden centraal te blijven stellen met daaraan gekoppeld een optimale service en lokale herkenbaarheid. Een aantal onderlingen heeft

inmiddels servicecontracten bij haar leden geïntroduceerd, waarin men vastlegt wat een lid van de onderlinge mag verwachten.

De directie zal in 2018 verdere invulling geven aan de doelstellingen die onder andere in het strategisch beleid zijn opgenomen en die samen met de Raad van Commissarissen zijn vastgesteld.

3.7 RISICOMANAGEMENT

3.7.1 Risicomanagementvisie

De maatschappij kent twee soorten leden: ledenaandeelhouders en ledenverzekerden. Het doel is niet om tot een winstmaximalisatie te komen maar juist om de ledenverzekerden een goede prijs – kwaliteitverhouding te bieden met daarbij een hoge mate van dienstverlening. De maatschappij besteedt aandacht en zorg aan een bedrijfsbrede, uniforme en integrale beheersing van risico's die zijn verbonden aan de aard van de maatschappij als schadeverzekeraar. Hiervoor beschikt de maatschappij over een Handleiding Risicobeheersing, waarin de werking van het risicomanagement is beschreven.

3.7.2 Solvency II

Het toegepaste risicomanagement is geënt op Solvency II (en de daarmee samenhangende) richtlijnen. Deze richtlijnen vertalen zich door in governance, risicomanagement en kapitaalbeheer van de maatschappij. De maatschappij geeft volledig invulling aan de Solvency II aspecten zoals Own Risk Solvency Assessment (ORSA) en sleutelfuncties.

3.7.3 Governance

De directie is verantwoordelijk voor de risicobeheersing van de maatschappij. Minimaal jaarlijks wordt het risicobeheer geëvalueerd en zo nodig aangepast. De audit- en risicocommissie van de Raad van Commissarissen houdt toezicht op het risicobeheer en adviseert hier de Raad van Commissarissen over. De werkzaamheden van de sleutelfuncties worden jaarlijks vooraf afgestemd met de directie en de audit- en risicocommissie. Periodiek wordt door de sleutelfunctionarissen over werkzaamheden en bevindingen gerapporteerd aan directie en audit- en risicocommissie. De maatschappij heeft in het verslagjaar gehandeld in overeenstemming met de bepalingen uit de Code Verzekeraars.

3.7.4 Risicobereidheid

De financiële bescherming van de ledenverzekerden bij calamiteiten is de belangrijkste doelstelling van de coöperatieve maatschappij. De maatschappij streeft daarom naar langjarige continuïteit, waarbij zij niet in de situatie wil geraken dat de maatschappij in gevaar komt door een solvabiliteit dicht in de buurt van de wettelijke solvabiliteitsnorm. De maatschappij heeft de risicobereidheid zodoende door vertaald naar strengere interne solvabiliteitseisen dan de wettelijk geldende solvabiliteitsvereisten. Dit resulteert dan ook in een behoudende positie ten aanzien van de te lopen strategische, tactische en operationele risico's. De directie hanteert hiervoor een risicomanagementsysteem waarbij alle door de maatschappij gekende risico's in beeld zijn gebracht en beheerst worden.

3.7.5 Kapitaalbeleid

Het kapitaalbeleid geeft duidelijkheid aan ledenaandeelhouders en toezichthouders over de doelstellingen van de maatschappij omtrent kapitaal en solvabiliteit. In het kapitaalbeleid is tevens opgenomen op welke wijze de monitoring van de solvabiliteit plaatsvindt en welke maatregelen er worden genomen als de solvabiliteitsnorm wordt overschreden. Het kapitaalbeleid dient te worden goedgekeurd door de Raad van Commissarissen.

3.7.6 Risicomanagement en rapportering

Het risicomanagement kent drie 'verdedigingslijnies' (3-lines-of-defence model). Binnen de eerste verdedigingslinie is er sprake van adequate en efficiënte processen om de uit de strategie voortkomende en bijkomende risico's het hoofd te bieden. Dit gebeurt aan de hand van de vooraf vastgestelde risicobereidheid (normen) van de maatschappij. Voor deze kwalitatieve risicovaststelling maakt de maatschappij gebruik van een eigen risicoanalysemodel, dat is ontwikkeld op basis van de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM) van de De Nederlandsche Bank. Voor de kwantitatieve risicobeoordeling wordt gebruik gemaakt van de standaard formule (Arcturus Solvency Tool). Deze tool berekent aan de hand van standaardformules een minimum noodzakelijke kapitaalseis (solvabiliteitsnorm). De maatschappij acht dit model passend voor het type risico waaraan zij wordt blootgesteld. De tweede verdedigingslinie wordt ingevuld door de sleutelfuncties van risicomanagement, compliance en actuariaat. De risicomanagement functie is verantwoordelijk voor het aansporen en uitdagen van adequaat risicomanagement in de gehele organisatie. De compliance functie gaat na of bij de initiatie, implementatie en uitvoering van de strategie de geldende wetgeving en regels worden nagekomen. De actuariële functie heeft ten doel een oordeel te vormen over de vaststelling van de verzekeringstechnische voorzieningen, het prijs- en acceptatiebeleid, de adequaatheid van de herverzekeringsregelingen, de berekening van kapitaalvereisten, ORSA berekeningen en de datakwaliteit van de hiervoor gebruikte data. De derde verdedigingslinie betreft de sleutelfunctie van de interne audit. De interne audit functie is verantwoordelijk voor het leveren van aanvullende zekerheid door onafhankelijk de effectiviteit van controlemaatregelen te toetsen en te monitoren. Het geheel aan processen binnen de eerste en tweede verdedigingslinie gelden als het ORSA proces. Het ORSA proces mondt uit in een ORSA rapport. Zowel het ORSA proces als het ORSA rapport is onderdeel van de toets van de interne auditfunctie. Deze derdelijng toetsing tezamen met het ORSA rapport dient als verantwoording richting de interne en externe toezichthouder(s).

3.7.7 Risicoprofiel van de maatschappij

Onderstaand volgt de beschrijving van de belangrijkste risico's en de wijze waarop deze risico's worden beheerst. De risico's zijn geassocieerd conform de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM) van de Nederlandsche Bank.

Matchingsrisico

Het risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva (inclusief off-balanceposten) dan wel inkomsten en uitgaven in termen van rentevoet, rentetypische looptijden, basisvaluta, liquiditeit typische looptijden en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil. Het matchingsrisico bij de maatschappij is laag. Het grootste gedeelte van de beleggingen bestaat uit direct opvraagbare renterekeningen en kortlopende deposito's. Slechts een klein deel is belegd in courante effecten. Daarnaast worden er voldoende liquiditeiten aangehouden op basis van een prognose.

Marktrisico

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen een (handels)portefeuille. Het beleid omtrent beleggingen is vastgelegd in een beleggingsstatuut. Hierbij is rekening gehouden met voldoende spreiding in de risico's. Dit beleid heeft in de afgelopen jaren haar waarde bewezen. De financiële crisis heeft nauwelijks invloed gehad op de financiële situatie van de maatschappij.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt al dan niet als gevolg van het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. De maatschappij heeft kredietrisico op haar aangesloten ledenverzekerden, ledenaandeelhouders, herverzekeraars en op haar beleggingen. Voor vorderingen op ledenverzekerden en ledenaandeelhouders zijn incassoprocedures opgesteld. Voor

herv verzekeraars geldt dat er uitsluitend wordt samengewerkt met partijen die minimaal over een A- rating (Standard & Poor's of AM Best) beschikken.

Verzekeringstechnische risico's

Het risico dat uitkeringen (nu, dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product. De maatschappij beheerst deze verzekeringstechnische risico's door een adequate systematiek van schadereservering, een solide hervverzekeringsbeleid en het evalueren van de premie/schade verhoudingen.

Omgevingsrisico

Het risico als gevolg van buiten de instelling of groep komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. De maatschappij volgt de marktontwikkelingen van de concurrentie en neemt passende maatregelen met betrekking tot onderhoud van de portefeuille. Daarnaast is door de directie samen met de aangesloten leden een beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan voorziet in een brede dienstverlening aan de aangesloten leden.

Operationele risico's

Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. De processen van de maatschappij zijn eenvoudig van aard. Er zijn binnen de processen voldoende functiescheidingen en interne controles aangebracht om risico's te beperken.

Uitbestedingrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. De voorwaarden waaronder wordt samengewerkt met derden, zijn voor de belangrijkste activiteiten vastgelegd in overeenkomsten (SLA's). Periodiek vindt toetsing en overleg plaats met de betrokken partijen.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT. De maatschappij heeft zowel technische als organisatorische maatregelen getroffen om deze risico's zoveel mogelijk te beperken. Dit betreft onder andere het beveiligingsbeleid, interne procedures en een calamiteitenplan. Deze maatregelen worden ook periodiek getoetst door een EDP-audit.

Integriteitrisico's

Het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen. De maatschappij heeft procedures waarbij aandacht is voor de beheersing van risico's op het gebied van fraude en integriteit. Screening van alle nieuwe medewerkers, functiescheidingen, vier-ogen principe en gedragscodes. Daarnaast is er een compliance-officer die toezicht houdt op de naleving van deze maatregelen. De fraudecoördinator geeft daarnaast invulling aan de beheersing van frauderisico's.

Juridisch risico

Het risico samenhangend wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. De maatschappij wint bij complexe zaken advies in bij externe juristen. De compliance-officer ziet erop toe dat de relevante wet- en regelgeving wordt nageleefd.

Kasstroomrisico

Het kasstroomrisico bestaat uit fluctuaties in kasstroom ten aanzien van het renterisico op deposito's en liquiditeiten. Dit is een te verwaarlozen risico gezien de samenstelling van de beleggingsportefeuille.

3.8 SLOT

Graag danken wij onze leden-aandeelhouders voor hun vertrouwen in de maatschappij in het afgelopen boekjaar.

Ook bedanken we het managementteam en de medewerkers van de maatschappij voor hun inzet en toewijding. Hierdoor heeft de maatschappij naar behoren kunnen functioneren.

De Meern, 14 maart 2018

De directie,
A. Noorlander
G. Gardenbroek

4 VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

4.1 ALGEMEEN

Voor u ligt het jaarverslag van de Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. (SOM). De taak van de Raad van Commissarissen is het toezicht houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken van de maatschappij. Daarbij inbegrepen zijn ook de activiteiten van de directie die aan dit proces leiding moet geven. Het strategieplan 2013 – 2018 is een belangrijk uitgangspunt bij de toetsing van het gevoerde beleid van de directie.

In 2017 bestond SOM 25 jaar. Deze mijlpaal is een op een waardige manier gevierd met een jubileumfeest in het Nationaal Militair Museum te Soesterberg.

4.2 BIJEENKOMSTEN

In 2017 heeft de Raad van Commissarissen vijf keer regulier vergaderd. In het kader van een interne evaluatie en de strategie van het Onderlinge Diensten Centrum, werden er twee vergaderingen aanvullend georganiseerd.

In de vergaderingen kwam onder meer aan de orde: de strategie, de financiële positie en de resultaten van de maatschappij, het samenspel met de andere organisaties, het beloningsbeleid, het kapitaalbeleid, het beleggingsbeleid, het risicoprofiel, DNB thema's en de systemen van risicobeheersing en controle van de maatschappij. Daarnaast heeft de Raad van Commissarissen tezamen met de directie een tweetal informele bijeenkomsten gehouden om langer stil te staan bij de strategie. In 2017 is een nieuw strategisch plan voor de periode 2018-2023 opgesteld, die door de Raad van Commissarissen in december werd vastgesteld.

Verder hebben commissarissen buiten de vergaderingen om met de directie overleg gevoerd om vergaderingen van de Raad van Commissarissen voor te bereiden, de directie van advies te voorzien en toezicht te houden op de voortgang.

4.3 DIRECTIE

In 2017 heeft een delegatie van de Raad van Commissarissen meerdere evaluatiegesprekken gevoerd met de leden van de directie.

4.4 RAAD VAN COMMISSARISSEN

Op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 11 april 2017 is de heer B.J. Klein Entink herbenoemd. De samenstelling van de Raad van Commissarissen heeft in 2017 verder geen wijzigingen ondergaan. Wel is besloten om te starten met de werving van minimaal één nieuwe commissaris om aftredende en niet herbenoembare commissarissen na 2018 op te kunnen vangen.

Uit de interne evaluatie van de Raad van Commissarissen kwam naar voren dat onder meer door Solvency II de materie complexer en arbeidsintensiever is geworden. Geregeld bevatten de vergadersets meer dan 200 pagina's aan diverse rapportages. Daarnaast is uit een benchmark met andere onderlinge verzekeringsmaatschappijen van gelijke schaal (onderzoek POV) gebleken, dat de vergoeding bij de maatschappij niet navenant is meegegroeid. Hierop is besloten om de beloning van de Raad van Commissarissen aan te passen naar een meer marktconform niveau, die recht doet aan de inspanning die nodig is om de taak zorgvuldig uit te kunnen voeren.

4.5 AUDIT- EN RISICOCOMMISSIE

De samenstelling van de Audit- en Risicocommissie heeft in 2017 geen wijzigingen ondergaan en bestaat uit de heer G.J.H. Geerling en mevrouw A.J.T.W. Erkens. De commissie heeft met name als taak het monitoren van de diverse verslagleggingsprocessen en het voorbereiden van de besluitvorming van de Raad van Commissarissen omtrent het risicomanagement van de maatschappij. De commissie heeft samen met de directie zorg gedragen voor de evaluatie van de actuariële functie, de interne audit functie en de compliance functie. De invulling van de actuariële functie, de interne audit functie en de compliance functie is extern belegd.

4.6 JAARREKENING

De jaarrekening is gecontroleerd door Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V. te Rotterdam. Op basis van de in dit jaarverslag verstrekte cijfers heeft Mazars een controleverklaring met een goedkeurend oordeel afgegeven.

Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V. werd, na een tender met meerdere partijen, in september voor een periode van drie jaar (met een optie tot 4 jaar) benoemd door de Raad van Commissarissen.

4.7 ADVIES RAAD VAN COMMISSARISSEN

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2:101 lid 3 BW leggen wij de door de directie opgemaakte jaarrekening ter vaststelling voor aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Wij adviseren de vergadering de jaarrekening overeenkomstig vast te stellen.

4.8 DANKBETUIGING

De Raad van Commissarissen spreekt haar waardering uit over de inzet van de directie, managementteam en de medewerkers van de maatschappij in verslagjaar 2017.

De Meern, 14 maart 2018

De Raad van Commissarissen,

B.J. Klein Entink, voorzitter
D.J. Boverhof, vice-voorzitter
A.J.T.W. Erkens
J.M. Haasnoot
G.J.H. Geerling

5 JAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

Algemeen

- **Toegepaste standaarden**

De jaarrekening wordt opgesteld conform het jaarrekeningregime als bedoeld in BW 2 Titel 9, waarin begrepen afdeling 15. Afdeling 15 behandelt de voorkomende posten in de jaarrekening van verzekeringsmaatschappijen. Bij het opstellen van de jaarrekening is tevens rekening gehouden met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 605, welke richtlijnen voor verzekeringsmaatschappijen bevat.

De algemene grondslag voor de waardering van de activa en passiva, alsmede voor de bepaling van het resultaat, is de verkrijgingsprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde.

- **Schattingen**

Bij het opstellen van de jaarrekening dient de ondernemingsleiding, overeenkomstig algemeen geldende grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken.

Waarderingsgrondslagen van activa en passiva

- **Overige financiële beleggingen**

- *Vorderingen uit andere leningen*

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, voor zover noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid.

- *Deposito's*

De deposito's worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Vorderingen en overige activa

De vorderingen en overige activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk zijn aan de verkrijgingsprijs, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

- **Bedrijfsmiddelen**

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd op aanschafwaarde verminderd met lineair berekende afschrijvingen gebaseerd op de verwachte economische levensduur. In het jaar van investeren wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

- **Liquide middelen**

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking.

- **Technische voorzieningen**
  - *Voor niet verdiende premies en lopende risico's*
De voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's is bepaald naar evenredigheid van de nog niet verstreken risicotermin over de premie eigen rekening, waarbij schaden/kosten uit lopende verzekeringen na afloop van het boekjaar worden voorzien, zover de toekomstige premie niet toereikend is om deze schaden/kosten te dekken.
  - *Voor schaden*
De voorziening voor te betalen schaden is gebaseerd op de best estimate voorziening zonder discontering plus het deel van de risicomarge op basis van de cost of capital methode dat toegerekend is aan de schadevoorzieningen. De bepaling van de technische schadevoorziening gebeurt op basis van de chainladder techniek. Ter vaststelling van de bruto schadevoorziening van de risicogroepen "motor WA groot" en "Aansprakelijkheid groot" worden aanvullende aannames gedaan. Op basis van de historie voor deze risicogroepen wordt voor de 2 meest recente schadejaren een schatting van het verwachte aantal schaden en het gemiddeld bedrag gemaakt.
  - *Voor schadebehandelingskosten*
De voorziening voor schadebehandelingskosten is op basis van een toets voor toereikendheid beoordeeld. Deze toereikendheidstoets sluit aan op de actuariële technieken zoals bedoeld onder Solvency II wet- en regelgeving.

- **Voorzieningen**
  - *Voor belastingen*
De voorziening voor latente belastingen betreft latent verschuldigde vennootschapsbelasting als gevolg van tijdelijke verschillen tussen de bedrijfseconomische en fiscale waardering van de beleggingen.

De voorziening voor belastingen is opgenomen voor de nominale waarde en berekend tegen een gemiddeld belastingtarief, zijnde 20%.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

- **Algemeen**
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
- **Verdiende premies eigen rekening en lopende risico's**
Dit betreft de aan derden in rekening gebrachte premies, onder aftrek van uitgaande herverzekeringspremies, rekening houdend met de wijziging in de voorziening voor niet verdiende premies.
- **Opbrengsten uit beleggingen**
Hieronder is opgenomen de over het boekjaar genoten interest op effecten, deposito's en vaste termijnrekening welke zijn opgenomen tegen nominale bedragen.
- **Schaden eigen rekening**
Dit betreft de aan verzekerden betaalde uitkeringen en schaden, onder aftrek van aandeel herverzekeraars, rekening houdend met de wijziging in de voorziening voor te betalen schaden.

- **Acquisitiekosten**
De acquisitiekosten worden in het boekjaar in een keer ten laste van het resultaat gebracht.
- **Afschrijvingen**
De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende activa en worden lineair berekend, gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

De afschrijvingspercentages bedragen:
  - Bedrijfsmiddelen 20%
- **Vennootschapsbelasting**
De belasting wordt berekend over het commerciële resultaat vóór belastingen, rekening houdend met fiscale faciliteiten.

Grondslagen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. In de opstelling wordt de cash flow, die bestaat uit het resultaat na belastingen vermeerderd met de afschrijvingslasten afzonderlijk gepresenteerd. Uitgekeerde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Balans per 31 december 2017

in Euro's, voor voorstel winstbestemming

Activa	31-12-2017	31-12-2016
Beleggingen¹		
Overige financiële beleggingen		
Deposito's	13.500.000	13.019.416
Vlottende activa		
Vorderingen		
Vorderingen uit directe verzekering op tussenpersonen	793.240	622.665
Vordering uit herverzekering	43.362	168.213
Overige vorderingen ²	75.966	19.925
	912.568	810.803
Overige activa		
Bedrijfsmiddelen ³	75.959	127.257
Liquide Middelen	1.819.781	1.932.319
	1.895.740	2.059.576
Overlopende activa		
Lopende rente	0	7.800
Vordering op gelieerde maatschappijen	294.383	160.868
Overlopende activa	20.509	30.702
	314.892	199.370
Totaal Activa	16.623.200	16.089.165

Passiva

31-12-2017

31-12-2016

Eigen Vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal⁴

2.427.724

2.427.724

Agio

622.007

622.007

Overige reserves⁵

8.101.530

7.984.703

Onverdeeld resultaat⁶

711.511

467.309

11.862.772

11.501.743

Technische Voorzieningen voor niet verdiende premies en lopende risico's⁷

- bruto

815.770

1.000.278

- herverzekeringsdeel

-623.024

-763.712

192.746

236.566

Technische Voorzieningen voor schaden⁸

- bruto

16.016.594

16.104.927

- herverzekeringsdeel

-12.785.188

-12.998.084

3.231.406

3.106.843

Voorzieningen

Voor belastingen⁹

112.199

103.033

112.199

103.033

Kortlopende Schulden

Overige schulden¹⁰

1.224.077

1.140.980

Totaal Passiva

16.623.200

16.089.165

Winst- en Verliesrekening over 2017

in Euro's

	2017	2016
Technische rekening schadeverzekering		
Verdiende premies eigen rekening		
Bruto premies ¹¹	20.983.390	20.131.350
Uitgaande herverzekeringspremies	-13.796.729	-13.509.003
	7.186.661	6.622.347
Wijziging technische voorziening niet verdiende premies en lopende risico's		
Bruto	184.508	236.160
Aandeel herverzekeraars	-140.689	-180.121
	43.819	56.039
Premies eigen rekening	7.230.480	6.678.386
Opbrengsten uit beleggingen¹²	2.740	46.220
Schaden eigen rekening		
Schade bruto ¹³	-10.654.500	-11.775.656
Aandeel herverzekeraars ¹⁴	8.152.520	9.353.742
	-2.501.980	-2.421.914
Wijziging voorziening nog te betalen schaden		
Schaden bruto ¹³	88.333	-343.751
Aandeel herverzekeraars ¹⁴	-212.896	228.611
	-124.563	-115.140
Schaden eigen rekening	-2.626.543	-2.537.054
Bedrijfskosten		
Aquisitiekosten ¹⁵	-3.785.013	-3.640.272
Beheers-, en personeelskosten, afschrijvingen bedrijfsmiddelen ¹⁶	-2.070.714	-2.036.394
Commissie en winstdeling ontvangen van herverzekeraar	2.182.843	2.098.045
	-3.672.884	-3.578.621
Resultaat technische rekening schadeverzekering	933.793	608.931
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening ¹⁷	-222.282	-141.622
Resultaat na belastingen	<u>711.511</u>	<u>467.309</u>

Kasstroomoverzicht

in Euro's

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten:		
Resultaat na belastingen	711.511	467.309
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen bedrijfsmiddelen	51.298	55.129
Mutatie voorzieningen	89.909	59.101
Mutatie vorderingen	-101.765	366.081
Mutatie kortlopende schulden	83.097	218.129
Mutatie overlopende activa	-115.522	-88.226
	7.017	610.214
Kasstroom uit operationele activiteiten	718.528	1.077.523
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten:		
Overige beleggingen	-480.584	-519.316
Bedrijfsmiddelen	0	-24.788
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	-480.584	-544.104
Kasstroom uit financieringsactiviteiten:		
Dividend	-350.482	-480.190
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-350.482	-480.190
Mutatie geldmiddelen:	-112.538	53.229
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:		
Stand 1 januari	1.932.319	1.879.090
Mutatie boekjaar	-112.538	53.229
Stand per 31 december	1.819.781	1.932.319

Toelichting op de balans per 31 december 2017

in Euro's

Activa

Beleggingen¹

	Aandelen	Obligaties	Deposito's	2017	2016
Boekwaarde aanvang boekjaar	-	-	13.019.416	13.019.416	12.500.100
Storting/verminderingen	-	-	480.584	480.584	519.316
Aflossingen/uitlotingen	-	-	-	-	-
Koersresultaat	-	-	-	-	-
Boekwaarde einde boekjaar	-	-	13.500.000	13.500.000	13.019.416

Flottende activa

	31-12-2017	31-12-2016
Overige vorderingen²		
SOM Coöperatie	73.697	14.113
Diversen	2.269	5.812
	<u>75.966</u>	<u>19.925</u>

Bedrijfsmiddelen³

	Inventaris	Software	Hardware	Vervoer- middelen	Totaal
Bij aanvang boekjaar:					
Aanschafwaarde	136.922	26.383	99.925	38.778	302.008
Cumulatieve afschrijvingen	-96.715	-16.507	-52.482	-9.047	-174.751
Boekwaarde	40.207	9.876	47.443	29.731	127.257
Mutaties in boekjaar:					
Investerings	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	20.091	5.276	18.175	7.756	51.298
Desinvesteringen	-	-	-	-	-
Afschrijving desinvesteringen	-	-	-	-	-
	20.091	5.276	18.175	7.756	51.298
Bij einde boekjaar:					
Aanschafwaarde	136.922	26.383	99.925	38.778	302.008
Cumulatieve afschrijvingen	-116.806	-21.783	-70.657	-16.803	-226.049
Boekwaarde	20.116	4.600	29.268	21.975	75.959

Passiva

Eigen vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal⁴

Het geplaatst kapitaal bedraagt 5.350 stuks aandelen met een nominale waarde van € 453,78. Overeenkomstig artikel 178c Boek 2 Titel 5 is gebruik gemaakt van de omrekening en afronding van het aandelenkapitaal in gulden naar de euro.

	2017	2016
Overige reserves⁵		
Saldo bij aanvang boekjaar	7.984.703	7.824.639
Resultaatverdeling voorgaand boekjaar	116.827	160.064
Saldo bij einde boekjaar	<u>8.101.530</u>	<u>7.984.703</u>
Onverdeeld resultaat⁶		
Saldo bij aanvang boekjaar	467.309	640.254
Dividenduitkering	-350.482	-480.190
Naar overige reserves	-116.827	-160.064
Resultaat boekjaar	711.511	467.309
Saldo bij einde boekjaar	<u>711.511</u>	<u>467.309</u>

Totaalresultaat

Op grond van artikel 2:440a BW dient een overzicht van de samenstelling van het totaalresultaat te worden opgenomen.

	2017	2016
Saldo bij aanvang boekjaar	11.501.743	11.514.624
Dividenduitkering	-350.482	-480.190
Resultaat boekjaar	711.511	467.309
Saldo bij einde boekjaar	<u>11.862.772</u>	<u>11.501.743</u>

Solvabiliteit

In de WFT is bepaald dat een verzekeraar over voldoende solvabiliteit dient te beschikken. De maatschappij heeft hiervoor regels opgesteld die terug zijn te vinden in het kapitaalbeleid. Het kapitaalbeleid wordt door de Raad van Commissarissen goedgekeurd.

De maatschappij berekent de wettelijke solvabiliteitskapitaalvereisten met gebruik van de standaard formule. In deze formule zijn de voornaamste risico's van de maatschappij opgenomen. De beheersing van de risico's is opgenomen in risicomanagementparagraaf. De wettelijke solvabiliteitseisen worden minimaal één keer per jaar berekend en vastgesteld. In het kapitaalbeleid hanteert de maatschappij eigen normen, welke hoger zijn dan de wettelijke eisen. Bij het opstellen van kwartaalrapportages wordt het aanwezige vermogen getoetst aan de gestelde solvabiliteitsnormen. De frequentie van deze monitoring wordt verhoogd indien er een gedefinieerd triggerevenement plaatsvindt.

De SOM voldoet ruimschoots aan de geldende solvabiliteitseisen. De absolute minimumkapitaalvereiste (AMKV) voor de maatschappij bedraagt € 3.700.000. Aan de hand van de standaard formule wordt de risico gebaseerde solvabiliteitskapitaalvereiste (SKV) berekend. De berekening toont per 31 december 2017 een SKV van € 3.698.000 (2016: 3.263.000), daarom geldt de minimumkapitaalvereiste van € 3.700.000 als wettelijke solvabiliteitsnorm. De hierbij behorende solvabiliteitsratio SKV bedraagt 329% (2016: 368%).

De hogere uitkomst van de risico gebaseerde SKV heeft te maken met een steeds groter wordende premievolume. Hierdoor stijgen de risico's van tegenpartij en catastrofe. Daarnaast zijn er aanpassingen doorgevoerd in de herverzekeringscontracten, waardoor de maatschappij een hoger eigen behoud kent.

De maatschappij hanteert een hogere minimumeis dan de wettelijke gestelde solvabiliteitseis. De vastgestelde interne norm solvabiliteit van de maatschappij betreft op dit moment 150% van de AMKV of SKV (de hoogste uitkomst is geldend). Naast deze risicobereidheid kent de maatschappij de doelstelling om een doelvermogen te creëren van 200% van de AMKV of SKV (de hoogste uitkomst is geldend). Als het vermogen hoger is dan 200% dan wordt dit gebruikt als vrije beleidsruimte voor bijvoorbeeld premierestitutie, winstdeling, acquisitie en het accepteren van risico (bijvoorbeeld minder herverzekering).

Ten aanzien van de kwaliteit van het kapitaal kan het volgende worden gesteld:

- het kapitaal is direct opeisbaar aangezien het in liquiditeiten en deposito's is belegd;
- er is geen sprake van schattingselementen ten aanzien van de deposito's, dit betreffen direct verhandelbare deposito's;
- het vermogen is volledig in Tier-1 opgebouwd (er zijn géén belemmeringen om eventuele verliezen ten laste van dit vermogen te brengen).

Technische voorzieningen

Technische voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's⁷

	bruto 2017	herverzekerings deel 2017	bruto 2016	herverzekerings deel 2016
Saldo bij aanvang boekjaar	1.000.278	763.712	1.236.438	943.833
Mutatie boekjaar	-184.508	-140.688	-236.160	-180.121
Saldo bij einde boekjaar	815.770	623.024	1.000.278	763.712

Technische voorziening voor schaden⁸

	bruto 2017	herverzekerings deel 2017	bruto 2016	herverzekerings deel 2016
Saldo bij aanvang boekjaar	16.104.927	12.998.084	15.761.176	12.769.472
Uitbetaalde schaden/ontvangen van herverzekeraar	-4.705.184	-3.581.906	-5.408.695	-4.191.592
Mutatie voorziening voorgaande jaren	495.469	328.260	1.090.361	817.797
Reservering boekjaar	4.121.382	3.040.750	4.662.085	3.602.407
Saldo bij einde boekjaar	16.016.594	12.785.188	16.104.927	12.998.084

Voorzieningen

	2017	2016
Voor belastingen⁹		
Saldo bij aanvang boekjaar	103.033	103.033
Mutatie boekjaar	9.166	-
Saldo bij einde boekjaar	<u>112.199</u>	<u>103.033</u>

Kortlopende schulden

	31-12-2017	31-12-2016
Overige schulden¹⁰		
Rekening-courant maatschappijen	886.355	759.067
Te betalen premie XL	5.164	25.069
Belastingen, sociale premies en pensioenen	136.259	166.602
Lopende rente	730	-
Diversen	195.569	190.242
	<u>1.224.077</u>	<u>1.140.980</u>

Over de Rekening-courant verhouding maatschappijen met de aangesloten Onderlingen wordt geen rente berekend.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

NHT

Onderlinge verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. is lid van de Nederlandse Herverzekeringmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. (NHT). Hieruit vloeit voort dat Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. zich voor een bedrag van maximaal € 77.308 voor herverzekering garant heeft gesteld als gevolg van terrorismeschaden en voorzover die door de NHT ook als zodanig zijn gekwalificeerd.

Huurverplichting

De Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. heeft een resterende huurverplichting tot en met 2019. De huur bedraagt € 38.500 (per jaar, prijspeil 2017).

Fiscale eenheid

De Onderlinge is opgenomen in een fiscale eenheid voor de omzetbelasting met de S.O.M. Samenwerkende Onderlinge Verzekeringmaatschappijen Coöperatie U.A. Beide entiteiten zijn hierdoor hoofdelijk aansprakelijk voor de omzetbelastingsschulden voor de periode dat zij deel uitmaken van de fiscale eenheid.

Toelichting op de winst- en verliesrekening over boekjaar 2017

in Euro's

Verdiende premies eigen rekening

	2017	2016
Bruto premies¹¹		
Bruto premies	20.932.585	20.081.653
Poliskosten	50.805	49.697
	<u>20.983.390</u>	<u>20.131.350</u>

De uitsplitsing van netto premies naar branches zijn weergegeven in bijlage 1.

Opbrengsten uit beleggingen¹²

Opbrengsten uit deposito's	2.740	46.220
	<u>2.740</u>	<u>46.220</u>

Schades

Volgens artikel 2:439 lid 6 BW dient een matrix opgesteld te worden waarin wordt aangegeven op welke schadejaren de uitloop (opgenomen in de winst- en verliesrekening) betrekking heeft (conform RJ 605). Dit wordt weergegeven in de volgende matrix:

Schadestatistiek (bruto)¹³

Schadejaar	Afwikkeljaar	2017	2016
2001		-100.000	-
2002		-70.000	-
2003		-	-
2004		-	215.941
2005		-150.000	-
2006		-120.000	-
2007		-200.000	-
2008		-150.000	-
2009		-200.000	-
2010		-	-
2011		720.697	23.607
2012		170.644	797.724
2013		280.960	53.089
2014		76.526	-
2015		236.642	-
2016		-	11.029.046
2017		10.070.698	-
		<u>10.566.167</u>	<u>12.119.407</u>

Aansluiting met de winst- en -verliesrekening

Schade bruto	10.654.500	11.775.656
Wijziging voorziening	-88.333	343.751
	<u>10.566.167</u>	<u>12.119.407</u>

Schadestatistiek (herverzekeringsdeel)¹⁴

Schadejaar	Afwikkeljaar	2017	2016
2001		85.000	-
2002		59.500	-
2003		-	-
2004		-	-231.568
2005		112.500	-
2006		90.000	-
2007		150.000	-
2008		112.500	-
2009		150.000	-
2010		-	-19.925
2011		-541.375	-17.705
2012		-127.450	-717.069
2013		-211.339	-39.817
2014		-63.639	-
2015		-177.631	-852.526
2016		-905	-7.703.743
2017		-7.576.785	-
		<u>-7.939.624</u>	<u>-9.582.353</u>

Aansluiting met de winst- en -verliesrekening

Aandeel herverzekeraars	-8.152.520	-9.353.742
Wijziging voorziening	212.896	-228.611
	<u>-7.939.624</u>	<u>-9.582.353</u>

Bedrijfskosten

	2017	2016
Acquisitiekosten¹⁵		
Provisies Onderlingen	3.785.013	3.640.272
Beheers- en personeelskosten, afschrijvingen bedrijfsmiddelen¹⁶		
Salarissen	775.873	821.805
Sociale lasten	123.613	126.841
Pensioenpremies	101.054	126.973
Opleidingskosten	27.099	12.038
Overige personeelskosten	-21.535	-7.456
Doorbelaste personeelskosten	-16.550	-26.400
Afschrijvingskosten	51.298	55.129
Automatiseringskosten	437.227	383.171
Algemene kosten	592.635	544.293
	<u>2.070.714</u>	<u>2.036.394</u>

Vennootschapbelasting¹⁷

Vennootschapsbelasting verschuldigd over het boekjaar (taxatie)	213.116	141.622
Taxatieverschillen voorgaande jaren	-	-
Mutatie voorziening latente belastingen	9.166	-
	<u>222.282</u>	<u>141.622</u>

OVERIGE INFORMATIE

Gemiddeld aantal medewerkers

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
- Aantal medewerkers omgerekend naar fulltime basis	18,2	17,5

Bezoldiging bestuur

Op grond van de artikel 2:383c BW dient er in de jaarrekening een opgave van de bezoldiging van de bestuurders in het boekjaar opgenomen te worden.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
- Totale bezoldiging directie in het boekjaar:	€ 113.260	€ 109.871
- Totale bezoldiging Raad van Commissarissen in het boekjaar:	€ 38.039	€ 33.757

Honoraria externe accountant

Op grond van de artikel 2:382a BW dient er in de jaarrekening een overzicht van de totale honoraria van de externe accountant, zoals genoemd in artikel 1 lid 1a en 1e Wet toezicht accountantsorganisaties, opgenomen te worden.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
- Honoraria onderzoek jaarrekening:	€ 46.343	€ 39.733

Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt voor over het behaalde resultaat 75% zijnde € 533.633 als dividend uit te keren en het overige saldo toe te voegen aan de overige reserves. Dit voorstel is nog niet in de jaarrekening verwerkt.

De Meern, 14 maart 2018

De directie,

A. Noorlander
G. Gardenbroek

De Raad van Commissarissen,

B.J. Klein Entink, voorzitter
D.J. Boverhof, vice-voorzitter
A.J.T.W. Erkens
J.M. Haasnoot
G.J.H. Geerling

6 OVERIGE GEGEVENS

6.1 STATUTAIRE REGELING OMTRENT DE BESTEMMING VAN DE WINST

Indien de vastgestelde winst- en verliesrekening een positief resultaat laat zien wordt dit aan de leden-aandeelhouders uitgekeerd naar evenredigheid van hun aandelen in het waarborgkapitaal, tenzij de algemene ledenvergadering op voorstel van het bestuur besluit (een deel van) het positief resultaat toe te voegen aan de algemene reserves. Een negatief resultaat zal voorzover mogelijk ten laste worden gebracht van de algemene reserves.

7 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de leden en de Raad van Commissarissen van Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A.

A. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. te De Meern gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de winst-en-verliesrekening over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. (hierna ook: "de maatschappij") zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 237.000. De solvabiliteit van de maatschappij is een relevant criterium. Derhalve is gekozen voor een materialiteit ter grootte van 2% van het eigen vermogen. Dit percentage is mede gekozen met inachtneming van de solvabiliteit van de maatschappij in relatie tot de daarvoor geldende norm.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de Raad van Commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 12.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering technische voorzieningen voor schade

De technische voorzieningen voor schade dienen ter dekking van de verzekeringstechnische verplichtingen en maken circa 70% uit van het geheel aan verplichtingen van de maatschappij.

Met name ten aanzien van de hierin begrepen verplichtingen inzake aansprakelijkheids-risico's zijn bij het vaststellen van de hoogte van deze voorziening schattingen nodig met betrekking tot onzekere toekomstige uitkomsten, in het bijzonder ten aanzien van de bedragen waarvoor de verplichtingen definitief kunnen worden afgehandeld. Gegeven deze onzekerheden heeft de directie keuzes gemaakt met betrekking tot de te hanteren methoden en aannames ter bepaling van de hoogte van met name de technische voorziening voor schade (waaronder de voorziening voor schadeafhandelingskosten) met inachtneming van de kenmerken van de verplichtingen.

Om de toereikendheid van deze voorziening en de bij de vaststelling daarvan gemaakte schattingen na te gaan hebben wij, voor zover mogelijk met gebruik van de Actuariële Functie, onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

- evalueren van de onafhankelijkheid en deskundigheid van de Actuariële Functie en kwaliteit van de uitgevoerde werkzaamheden onder meer door het uitvoeren van reviewprocedures;
- evalueren van de aanvaardbaarheid van de toegepaste methodieken ter bepaling van de verschillende componenten van de technische voorziening, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's;
- evalueren van de gehanteerde aannames inclusief de onderbouwing daarvan alsmede de juiste toepassing van de gebruikte aannames;
- evalueren van de uitkomsten van in het verleden gemaakte schattingen door het analyseren van uitloopresultaten;
- evalueren van het stelsel van interne beheersing met betrekking tot schademeldingen, inschatting van de benodigde technische voorziening, betalingen en meldingen aan de herverzekeraars van de maatschappij;

Juistheid beleggingen

De vormen de belangrijkste activa in de balans van de maatschappij. Ultimo 2017 is uitsluitend sprake van deposito's geplaatst bij Nederlandse banken, waarvan het tegenpartijrisico door de directie is geëvalueerd. Wij hebben de waarderingsgrondslag beoordeeld, gegeven de van toepassing zijnde verslaggevingsregels. Wij zijn de aansluiting van de deposito's met externe bevestigingen van betreffende banken nagegaan, alsmede de volledige verantwoording van de hiermee verband houdende beleggingsopbrengsten.

B. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van de directie;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van het verslag van de directie en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. VERKLARING BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- OF REGELGEVING GESTELDE VEREISTEN

Benoeming

Op 15 april 2014 zijn wij door de ledenvergadering op voordracht van de Raad van Commissarissen benoemd als accountant van Onderlinge Verzekeringmaatschappij "SOM" U.A. vanaf de controle over het boekjaar 2014.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang geleverd.

D. BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de maatschappij in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de maatschappij te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de maatschappij haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de maatschappij.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de maatschappij;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de maatschappij haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een maatschappij haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder

eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de audit- en risicocommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring

Wij bevestigen aan de Raad van Commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de Raad van Commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 14 maart 2018

Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V.

drs. C.A. Harteveld RA

8 PERSONALIA

8.1 RAAD VAN COMMISSARISSEN

Dhr. B.J. Klein Entink, voorzitter

Dhr. D.J. Boverhof, vice-voorzitter

Mevr. A.J.T.W. Erkens

Dhr. G.J.H. Geerling

Dhr. J.M. Haasnoot

8.2 DIRECTIE (RAAD VAN BESTUUR)

Dhr. A. Noorlander, directeur

Dhr. G. Gardenbroek, directeur

Leden managementteam

Dhr. A. Noorlander

Dhr. G. Gardenbroek

Dhr. M.J.H.M. Sprong

Audit- en Risicocommissie

G.J.H. Geerling, voorzitter

A.J.T.W. Erkens

Accountant

Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V.

BIJLAGE 1 - TOELICHTING TECHNISCH RESULTAAT NAAR BRANCHE

in Euro's

Toelichting technisch resultaat naar branche

	Wettelijke aansprakelijkheid motorrijtuigen	Motorrijtuigen overig	Algemene aansprakelijkheid
Bruto premies			
Poliskosten			
Provisie onderlinge			
Nettopremies	6.419.278	4.078.291	1.328.282
Uitgaande re-assurantiepremie	-4.814.458	-3.058.719	-996.212
Herverzekeringspremie Excess of loss			
Wijziging technische voorzieningen			
niet-verdiende premies en lopende risico's bruto	79.724	54.487	23.280
Aandeel re-assurateur	-59.793	-40.865	-17.460
Verdiende premies eigen rekening	1.624.751	1.033.194	337.890
Opbrengsten uit beleggingen			
Schade-uitkeringen	5.801.573	2.867.969	882.072
Aandeel re-assurateur	-4.385.762	-2.150.976	-662.737
Wijziging voorziening voor			
te betalen schaden	-251.647	237	195.409
Aandeel re-assurateur	283.357	-178	-145.373
Schade eigen rekening	1.447.521	717.052	269.371
Technisch resultaat			

Brand	Rechtsbijstand	Overig	Totaal
			20.983.390
			50.805
			3.785.013
<hr/>			
<hr/>			
2.713.627	1.265.223	1.342.871	17.147.572
-2.229.611	-1.135.124	-1.170.597	-13.404.721
			-392.008
-	14.239	12.778	184.508
-	-11.890	-10.681	-140.689
<hr/>			
484.016	132.448	174.371	3.394.662
<hr/>			
			2.740
647.901	2.400	452.585	10.654.500
-545.294	-2.400	-405.351	-8.152.520
-77.438	-1.057	46.163	-88.333
107.836	1.057	-33.803	212.896
<hr/>			
133.005	-	59.594	2.626.543
<hr/>			
			770.859